

panorama

inforegio

Generaldirektoratet for Regionalpolitik

SÆRUDGAVE

Oversigt over EU's strategi for Østersøregionen

da

EN EU-STRATEGI FOR ØSTERSØREGIONEN: FRA ORD TIL HANDLING

EU's strategi for Østersøregionen er en ny måde at arbejde sammen på i denne region. I regionerne i otte medlemsstater vil næsten 100 mio. mennesker kunne planlægge, prioritere og gennemføre aktiviteter i tillid til, at deres kolleger og naboer trækker på samme hammel og har de samme mål. Dermed vil Østersøregionen kunne opnå et bæredygtigt miljø og optimal økonomisk og social udvikling.

Alle inddrages

Strategien blev bestilt af Det Europæiske Råd efter forarbejde af Europa-Parlamentet. Som man kan læse i denne udgave af Panorama, har strategien nydt godt af et usædvanlig stort engagement fra partnere og interessenter på ethvert plan. Når vi arbejder sammen, kan vi bedre udnytte de penge og andre ressourcer, der er til rådighed til at forbedre regionens fremtid. Ekspertisen og energien kan styrkes mere effektivt, og fordelene ved EU-lovgivningen kan komme alle indbyggere i regionen til gavn.

Første skridt

Kommissionen har udarbejdet en handlingsplan, der indeholder 80 projekter, som vil bidrage til opfyldelsen af 15 indbyrdes forbundne prioriteter. Projekterne omfatter forbedringer af miljøet (f.eks. nedbringelse af nitrat- og fosfatniveaue i Østersøen), en indsats for at øge velstanden (f.eks. fremme af iværksætterkultur), bedre tilgængelighed (f.eks. bedre transportforbindelser) og fremme af sikkerhed og sikring (f.eks. bedre beredskab ved ulykker). Der er solide forbedringer på vej, og svaret på, om disse forbedringer og strategien som helhed vil lykkes, afhænger af de mange partnere i regionen og opbakningen fra de højeste politiske lag i alle lande. Strategien indeholder rammerne, og hvis folk udnytter dem, kan de føle sig sikre på, at de hjælper med at opbygge en bedre Østersøregion. Denne udgave af Panorama viser, hvordan strategien er beregnet til at frigøre regionens styrker.

Kommissionen, Europa-Parlamentet, medlemsstaterne og alle interessenterne i regionen er i færd med at udforske en ny måde at arbejde sammen på. En måde, der ikke bygger på penge eller særlove, ikke engang på nye institutioner, men på befolkningens vilje til at arbejde sammen om at løse en regions problemer. Denne makroregionale strategi, som vi kalder den, er ikke begrænset af nationale eller regionale grænser eller specifikke politikområder. Der er behov for en positiv forandring – og det er kun samarbejdspartners villighed til at handle, der sætter grænserne.

EU'S STRATEGI FOR ØSTERSØREGIONEN

NI LANDE, ÉN REGION

En stor del af Østersøens 8000 km kystlinje er fordelt på otte EU-medlemsstater, som hver har sine egne prioriteringer og bekymringer, økonomiske krav og politiske dagsorden. Østersøen er en skibsfartens motorvej og alt for ofte tillige en losseplads. Rundt om den bor næsten 100 mio. mennesker.

Men trods års aktivt samarbejde om at forbedre forholdene i dette hav, fortsætter ødelæggelsen af det. Så medlemsstaterne bad Kommissionen udarbejde en overlevelsestrategi for at sikre regionen en lysere fremtid.

Og resultatet var klart. Alle, der deltog, mener, at en strategi er hårdt tiltrængt, idet regionens problemer ikke kan sidde overhørig. Initiativer og politikker, der allerede kører på en række områder i mange forskellige lande, er gode, men spiller ikke sammen, og derfor er de ikke så effektive, som de kunne være. Et andet meget klart budskab er, at strategien skal udmøntes i praksis og ikke være teoretisk – tidspunktet for snak er forpasset, og nu skal der handles i Østersøregionen. Det blev afspejlet i listen over ting, som folk ikke ønskede at se, nemlig tomme erklæringer uden fordeling af opgaver, der skal udføres inden en bestemt frist.

Prototypestrategi

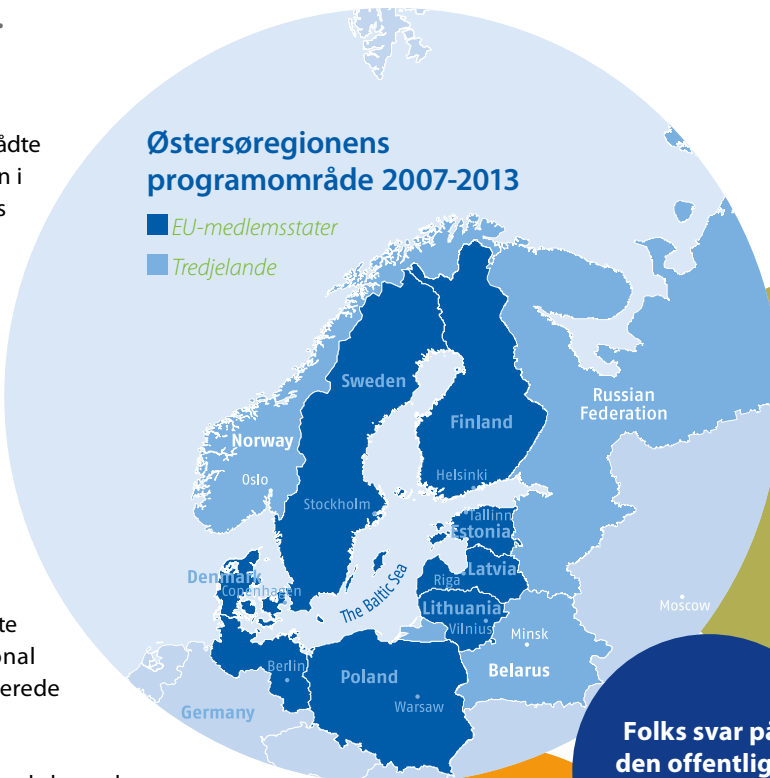
For fem år siden her i maj indtrådte Polen, Estland, Letland og Litauen i Den Europæiske Union. Deres tiltrædelse betyder, at otte ud af ni Østersølande nu nyder godt af den frie bevægelighed for varer og tjenesteydelser, er underlagt den samme vandkvalitetslovgivning og har nogenlunde fælles baggrund. Denne fysiske og kulturelle nærhed gør Østersøen til det perfekte sted at skabe en prototypestrategi, som omfatter en hel makroregion. Den repræsenterer også et vigtigt første skridt i retning af regional gennemførelse af den integrerede havpolitik.

De fire hovedhjørneste i strategien skal gøre denne del af Europa miljømæssigt bæredygtig, velstående, tilgængelig og attraktiv samt sikker.

Strategien blev vedtaget af Kommissionen den 10. juni efter en periode med intens debat og en høring, der bl.a. affødte over hundrede bidrag. To større konferencer indledte henholdsvis afsluttede høringsperioden, der løb fra 30. september 2008 til 6. februar 2009. I perioden blev der afholdt fire åbne workshopper, en for hver af strategiens hovedhjørneste. Samtidig lancerede Kommissionen en åben høring for at give alle en chance for at bidrage med deres mening, uanset hvilken sammenhæng de kom fra. Alle lige fra de unge på ungdomskonferencen i Hamburg til organisationen WWF blev opfordret til at give deres besyv med.

Østersøregionens programområde 2007-2013

- EU-medlemsstater
- Tredjelande

"Lad Østersøstrategien vise verden, at samarbejde kan gøre en forskel, og at Østersøen kan reddes."
Alm Anders

Folks svar på den offentlige høring

"EU's Østersøstrategi kræver et organ, der er ansvarligt for koordinering og styring af processen. Det kunne passende være Europa-Kommissionen, som har kapaciteten og bemandingen."
Tobias Etzold

"Østersøregionen er en vigtig del af vores fælles miljø. Hver af os skal bidrage til Østersøregionens velbefindende. Vi kan alle være en del af strategien for genopretning og bevaring af dette dejlige hav."
Børje Hagman

Strategien tages i brug

I december 2007 bad medlemsstaterne Kommissionen om at udarbejde en strategi for Østersøregionen. Generaldirektoratet for Regionalpolitik skulle styre processen. Dette ville bl.a. bidrage til at imødegå de påtrængende miljømæssige udfordringer i Østersøen. Kommissionen vedtog strategien den 10. juni sammen med en meddelelse og en handlingsplan. Den bliver nu sendt til drøftelse i Parlamentet og Rådet med henblik på at nå til enighed.

Noget for enhver

De fire hovedhjørneste i strategien er formuleret sådan, at næsten intet er udelukket. Kommissionen havde besluttet at gå efter en struktureret tilgang frem for en selektiv metode og skabte en platform af prioriteter, løbende tiltag og projekter med en fastlagt frist for udførelsen. På den måde har den skabt en metodologi, som kan vare ved og alligevel tilpasses de enkelte mål og midlerne til at nå dem, efterhånden som de ændrer sig i takt med regionens udvikling.

Det betyder ikke blot, at strategien kan bruges til at strukturere tilgangen til regionen i årene fremover, men den kan også give hver eneste deltager – Sverige, Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Tyskland og Danmark – mulighed for at få sine prioriteter anerkendt i strategien. Ikke alle prioriteter indgår i alle aktørers planer, men hver aktør har en prioritet, der er omfattet af strategien.

Strategien tager primært udgangspunkt i den nordlige dimension, som er en fælles politik for EU, Rusland, Norge og Island om de eksterne aspekter af deres samarbejde, men med mulighed for at benytte alternative kanaler (som f.eks. Østersørådet), når det er belejligt. Rusland og andre nabolande har angivet, at de har en positiv opfattelse af EU's bestræbelser for at holde dem orienteret, og EU ser frem til at samarbejde med dem om anliggender af fælles interesse.

Strategien indebærer ikke yderligere finansieringsbehov på dette stadium. Det er mere et spørgsmål om koordinering af det store antal personer og organisationer, der er involveret på tværs af området og om at drage maksimal nytte af de eksisterende måder, hvorpå de nationale

og EU's politikker fungerer. Strategien er praktisk frem for realistisk og berører mange aspekter af dagligdagen i regionen. Nye projekter vil f.eks. bidrage til at reducere de høje forureningsniveauer i havet, forbedre transportsystemerne og energinettene og styrke beredskabet mod større katastrofer til søs og på land.

Let nok at sige, men hvor tager vi fat?

Strategien får en flyvende start med forslag, som bygger på foranstaltninger, der allerede er indført om end spredt, for på den måde at takle de primære udfordringer og gribe de store chancer. Her er nogle ideer:

••••• BÆREDYGTIGT MILJØ

Østersøen har en gennemsnitlig dybde på kun 58 m og mister kvalitet og biologisk mangfoldighed på grund af enorme mængder nitrat og fosfat, der udledes fra landbruget, industrien og husholdningerne. De flyder ud i havet og forøger eutrofieringen. Algeblomstringen gør store havområder til stinkende grønne slimsumpe, som stjæler ilten fra vandet og dræber mange af de arter, der lever i det berørte område. Det tager over 30 år, at ændre havvandet fuldstændigt, så forurening er et særligt problem.

Nogle ideer i strategien går ud på at bygge videre på tiltag, der allerede er gjort i regionen for at fjerne fosfater fra vaskemidler. Ved at fjerne dem fra alle vaskemidler kunne mængden af fosfater, der ender i Østersøen, være nedbragt med en fjerdedel og mindske algeblomstringen.

Et formelt netværk af specialrådgivere fra alle lande rundt om Østersøen inden for miljøspørgsmål vedrørende landbruget bør kunne fremme udvekslingen af bedste praksis med henblik på at minimere afstrømning af gødningsstoffer og samtidig forbedre produktiviteten.

Selv om selve strategien ikke har sin egen finansiering, vil Østersøen i perioden 2007-2013 få tildelt midler i henhold til regionalpolitikken og andre EU-politikker:

• **At gøre Østersøen miljømæssigt bæredygtig**

Et samlet beløb på 9,8 mia. € er øremærket hertil, herunder 3,1 mia. EUR til behandling af spildevand

• **At gøre Østersøen konkurrencedygtig**

Et samlet beløb på 6,7 mia. € er øremærket hertil, herunder 2,4 mia. EUR til innovation i SMV'er

• **At gøre Østersøen tilgængelig**

Et samlet beløb på 27,1 mia. € er øremærket til: informationssamfundet 1,4 mia. €, transport 23,1 mia. €, energi 2,6 mia. €

• **At gøre Østersøen sikker ved hjælp af risikoforebyggelse**

Et samlet beløb på 697 mio. € er øremærket hertil

STIGENDE VELSTAND

Den primære svaghed i regionen er det lave indre konkurrencepres. Nogle lande i regionen har ikke et marked, der er stort nok til at fremme den nødvendige konkurrence. Den eneste løsning er en tættere intern integrering af regionen. I 2005 blev det anslået, at en typisk international handelstransaktion ville involvere ca. 30 deltagere, 40 originaldokumenter og 360 kopier.

Servicedirektivets formål er at skabe et reelt indre marked for tjenesteydelser i EU gennem nedskæring af bureaukrati og hjælp til personer, der vil starte virksomhed eller flytte til et andet land. Men direktivet anvendes kun sporadisk og usammenhængende i Østersøregionen. Strategien rummer tiltag til at bruge direktivet mere effektivt, så der kan sættes skub i handelen og sikres SMV'erne bedre muligheder.

For at hjælpe morgendagens iværksættere skal der ske en forbedring af uddannelsesudbuddet, og derfor foreslås det i strategien, at der skabes en "Ivy League" af højere læreanstalter og universiteter. Det vil sikre kvaliteten og samle institutter inden for samme område fra forskellige læreanstalter. Der er også fokus på at opmuntre folk til at udnytte deres ret til at bevæge sig frit i regionen i søgen efter viden eller for at undervise.

TILGÆNGELIG OG ATTRAKTIV REGION

Østen og Norden er stadig meget isoleret fra resten af Unionen, som i stigende grad holder den østlige og den nordlige del døren åben for Asien. Det nordlige Finland, Sverige og Østersøstaterne er de mindst tilgængelige områder i hele Europa. Energiforsyning og energiforsyningsikkerhed er også et problematisk område, idet regionen kun har få egne energikilder og derfor er afhængig af import, men har utilstrækkelige samkøringslinjer til at sikre forsyningsikkerheden.

Hvis man vil rejse fra Warszawa til Tallinn, bør man nok tage flyet. Togturen varer 36 timer og er ikke et attraktivt alternativ for dem, der har travlt. Da det er nødvendigt at finde miljøvenlige rejseformer, skal togrejser også gøres til et reelt alternativ, så strategien foreslår at nå Rail Balticas mål om en forbindelse med 120 km/t fra Warszawa til Tallinn inden 2013.

Energi er et hovedemne i regionen – og afgørende for, at den bliver attraktiv at bosætte sig i. Også her vil strategien sætte skub i eksisterende foranstaltninger på en praktisk og direkte måde. Den indeholder forslag til måder at fuldføre energisamkøringslinjerne

på mellem Østersøstaterne og resten af regionen i bred forstand ved at støtte den baltiske samkøringsplan og den svensk-litauiske højspændingslinje. Og støtten er ikke ren retorik: 500 mio. € bliver investeret af EU i regionens gas- og elektricitetsinfrastruktur.

SIKKERHED OG SIKRING – AFGØRENDE SPØRGSMÅL

Skibstrafikken stiger og stiger, og med de kolossale olietankere, der bruger havet som motorvej, er truslen om katastrofer særdeles reel. Mellem 2000 og 2007 fordobledes oliefragten ind i Østersøen og kom dermed op på 171 mio. tons i alt. Under vanskelige vinterforhold forhøjes risikoen, og skibenes skrog er ofte ikke tilstrækkeligt forstærket til at klare isen. Den organiserede kriminalitet i regionen gør den desuden mindre sikker. Med den placering, den nu har, forstærkes kriminalitetsmønstrene i regionen af forskellene i de økonomiske og sociale vilkår.

Regionen har milevide ydre grænser og har brug for sammenhængende grænseoverskridende foranstaltninger til at bekæmpe handel med mennesker, narkotika og våben. Det ville være nyttigt med et udvekslingssystem for grænsevagter, herunder et samarbejde om håndhævelse af havretlige bestemmelser. Strategiens handlingsplan rummer metoder til at koordinere kampen mod kriminalitet ved at integrere de eksisterende organisationer for at hjælpe dem til at blive mere samarbejdsvillige. Der er forslag om at forene kræfterne om retshåndhævelse, mobile patruljeeenheder, efterforskningshold, efterretningshold, fælles udstyr, som tjenesterne kan deles om, og mere samarbejde om udvikling, indkøb, idriftsættelse og anvendelse af teknologi.

Til at styre den maritime risiko er der i handlingsplanen bl.a. foreslået oprettelse af et integreret netværk af rapporterings- og overvågningssystemer for alle maritime aktiviteter, f.eks. sejladsikkerhed, beskyttelse af havmiljøet, fiskerikontrol, told, grænsekontrol og retshåndhævelse.

Hvad gør Østersøen så speciel?

Havets økosystem er enestående – næsten fersk vand fylder de nordlige farvande, som kan være dækket af is helt op til seks måneder om året. I de danske sunde og bæltter, hvor Nordsøen møder Østersøen, er vandet salt. Den stærke kontrast skaber et unikt økosystem, hvor arterne finjusteres til at klare de forskellige grader af brakvand, og kun en specifik udvælgelse gør overlevelse mulig. En så fin balance gør økosystemet særlig sårbart over for forandringer, uanset om det gælder den fysiske og kemiske sammensætning eller strukturen i fødekæden.

Bækkenet rundt om Østersøen, som er afvandingsområde for dette hav, er omtrent fire gange så stort i areal som Østersøen selv. Ca. 20 % af dette areal anvendes til landbrug og græsningsarealer, mens andre områder er tæt befolkede, så behandling af afstrømning og spildevand er nøglefaktorer, der bidrager til algeblomstringen.

Landene langs kysten har altid været samhandelspartnere. Vikingerne opbyggede deres handelsimperium rundt i området i den tidlige Middelalder, da de fandt det rigt på pels, rav, tømmer og træbjæver. Fra det 13. til det 17. århundrede gjorde Hanseforbundet Østersøen til sit område og blev den stærke økonomiske magt i Nordeuropa. Hanseaterne brugte havet som landevej.

Denne fælles arv, som strækker sig over et årtusind, danner et grundlag, som man kan bygge en strategi på, så man kan sikre, at Østersøregionen bliver en europæisk succeshistorie med en fremtid, der er lige så rig og dynamisk som dens fortid.

...❖ **Europa Kommissionens links:**

EU's strategi for Østersøregionen

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

EU's samhörighedspolitik i staterne rundt om Østersøen

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/info_en.htm

EU's politik for den nordlige dimension

http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/index_en.htm

Det europæiske naboskabs- og partnerskabsinstrument for grænseoverskridende samarbejde med Rusland

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/index_en.htm

...❖ **Andre nyttige links:**

Aktører i Østersøregionen

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/pdf/websites.pdf

...❖ **Links til projekter/organisationer nævnt i denne udgave:**

HELCOM

<http://www.helcom.fi/>

JOSEFIN

<http://www.josefin-org.eu/>

COHIBA

http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?folderId=89317&name=DLFE-33722.pdf

http://www.helcom.fi/projects/on_going/en_GB/cohiba/

...❖ **Link til centrale websteder for næste udgave:**

Klimaforandring

http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

Fotografier

Omslag, p. 2, p. 4, p. 5, p. 6, p. 8 – Jaakko Mannio
P. 6 – Metsähallitus

Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Regionalpolitik
Kontor B1 – Information og Kommunikation
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Brussels
Fax (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

© De Europæiske Fællesskaber, 2009
Kopiering er tilladt med angivelse af kilde.

Trykt i Belgien